

Profesor Andrzej Siemaszko nie żyje (1950–2021)

Andrzej Siemaszko w 1972 r. ukończył Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie podjął studia doktoranckie w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk (1972–1975). 28 listopada 1975 r. Rada Naukowa INP PAN nadała Mu stopień naukowy doktora nauk prawnych. Zmieniona i uzupełniona wersja rozprawy doktorskiej została opublikowana („*Spoleczna geneza przestępczości. Wokół teorii E.H. Sutherlanda*”, Warszawa 1979).

W latach 1976–1989 Andrzej Siemaszko pracował na stanowisku adiunkta w Instytucie Problematyki Przestępczości. 24 lutego 1989 r. Rada Naukowa INP PAN na podstawie dorobku naukowego, w tym rozprawy habilitacyjnej „*Zachowania dewiacyjne młodzieży. Rozmiary – struktura – uwarunkowania*”, Warszawa 1986, nadała Andrzejowi Siemaszce stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych (w zakresie kryminologii).

W latach 1989–1991 dr hab. Andrzej Siemaszko pracował w United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICRI) w Rzymie, a opracowania z tego okresu były publikowane za granicą¹. Po powrocie do kraju objął funkcję zastępcy dyrektora, a następnie dyrektora Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości (1992–2015), w którym pracował nieprzerwanie do śmierci. Równoległe (do 2011 r.) był nauczycielem akademickim (od 1992 r. na stanowisku profesora) Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego.

W 1992 r. Profesor Andrzej Siemaszko został laureatem nagrody Amerykańskiego Towarzystwa Kryminologicznego dla wybitnego kryminologa spoza USA, a w 1993 r., na dorocznej Sesji Plenarnej Stałego Komitetu Zarządzającego ds. Przestępczości (CDPC) Rady Europy, został wybrany na członka prestiżowej Naukowej Rady Kryminologicznej (Criminological Scientific Council).

W 1996 r. Profesor został mianowany prokuratorem Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie, a w 2001 r. – prokuratorem Prokuratury Krajowej. W latach 2001–2005 pełnił funkcję sędziego Sądu Dyscyplinarnego dla prokuratorów I instancji przy Prokuratorze Generalnym.

11 kwietnia 2003 r. Prezydent RP nadał dr. hab. Andrzejowi Siemaszce tytuł profesora nauk prawnych. Podstawę procedury o nadanie tego tytułu stanowiła praca „*Kogo biją, komu kradną. Przestępczość nie rejestrowana w Polsce i na świecie*” (Warszawa 2001).

¹ *Etude bibliographique sur les mesures alternatives l'emprisonnement de 1980 a 1989*, “Revue Internationale de Criminologie et de Police” 1991, no. 3; *Review of Selected Research (1980–1990)*, in: *Development and Crime*, ed. by U. Zvekic, Rome 1992; *Central and Eastern European Victimization Rates: to Compare or not to Compare?*, in: *Understanding Crime. Experiences of Crime and Crime Control*, Rome 1993; *Summaries of Country Surveys – Poland*, in: *Understanding Crime. Experiences of Crime and Crime Control*, Rome 1993; *Review of Literature on Alternatives to Imprisonment (1980–1989)*, in: *Alternatives to Imprisonment in Comparative Perspective*, ed. by U. Zvekic and A. Alvazzi del Frate, Chicago 1994.

W latach 2006–2008 Profesor Siemaszko był przewodniczącym Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości, a w latach 2011–2013 wiceprzewodniczącym Rady ds. efektywności wymiaru sprawiedliwości.

Dorobek naukowy Andrzeja Siemaszki obejmuje 21 książek (w tym cztery obszerne monografie jego wyłącznego autorstwa) oraz ponad 50 artykułów w krajowych i zagranicznych czasopiśmie naukowych i pracach zbiorowych, a także liczne opracowania popularyzatorskie i publicystyczne.

Profesor nadzorował (również merytorycznie) prace w kilkuset projektach badawczych zrealizowanych w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości. Kierował bezpośrednio kilkudziesięcioma szeroko zakrojonymi badaniami empirycznymi, w tym wieloma grantami naukowymi. Przykładowo: w latach 1996–1997 grantem Komitetu Badań Naukowych „Przestępczość i polityka karna w Polsce w latach 1994–1994”, w latach 1996–1998 grantem KBN „*International Crime (Victim) Survey '96* (polska część międzynarodowych badań przestępczości nieujawnionej)”, w latach 1999–2001 grantem KBN „*Prawo karne gospodarcze w świetle praktyki i standardów Unii Europejskiej*”, w latach 2004–2007 grantem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyzszego „*Polska część międzynarodowych badań ofiar przestępstw (International Crime Survey 2004)*”, w latach 2006–2009 grantem Komisji Europejskiej w ramach programu DAPHNE „*International Self Report Delinquency Study 2*”, a w latach 2008–2010 grantem Komisji Europejskiej zakładającym przeprowadzenie nowego, europejskiego, pilotażowego badania wiktyimizacyjnego SASU.

Dorobek naukowy Profesora Andrzeja Siemaszki, tu jedynie zasygnalizowany, jest niewątpliwym, niemniej we wdzięcznej pamięci pracowników Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości najistotniejszą aktywnością Profesora pozostanie Jego organizatorski i naukowy wkład w powstanie i prestiż naszego Instytutu, dbałość o dobrą jakość merytoryczną i metodologiczną powstających w nim opracowań, w szczególności badań kryminologicznych i statystycznych oraz analiz orzecznictwa sądów powszechnych, i stworzenie dla ich publikacji kwartalnika „Prawo w Działaniu”.

Pełne informacje o przebiegu kariery zawodowej Prof. Andrzeja Siemaszki oraz prezentacja Jego poglądów naukowych są zawarte w dedykowanej Profesorowi książce jubileuszowej, z której pochodzi również poniższy wykaz najważniejszych Jego publikacji (GRANICE PRAWA. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Siemaszki pod redakcją Konrada Buczkowskiego i Pawła Ostaszewskiego, Warszawa 2020, Wydawnictwo Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, s. 17–36).

Najważniejsze publikacje Profesora Andrzeja Siemaszki

A. Książki

1. *Spoleczna geneza przestępczości. Wokół teorii E.H. Sutherlanda*, Warszawa 1979.
2. *Zachowania dewiacyjne młodzieży. Rozmiary – struktur – uwarunkowania*, Warszawa 1986.
3. *Granice tolerancji. O teoriach zachowań dewiacyjnych*, Warszawa 1993.
4. *Tymczasowe aresztowanie* (red. naukowa i współautorstwo), Warszawa 1993.
5. *Atlas przestępczości w Polsce* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 1994.
6. *Ławnicy – rezultaty badań empirycznych* (red. naukowa i współautorstwo), Warszawa 1994.
7. *Crime Control in Poland*, ed. by J. Jasiński, A. Siemaszko, Warsaw 1995.
8. *Przestępczość gospodarcza. Doświadczenia europejskie i amerykańskie* (red.), Warszawa 1995.
9. *Quo Vadis Iustitia? Stan i perspektywy wymiaru sprawiedliwości w Polsce* (red. naukowa i współautorstwo), Warszawa 1996.

10. *Administration of Justice in Poland* (wraz z M. Jankowskim), Warszawa 1999.
11. *Atlas przestępczości w Polsce 2* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 1999.
12. *Crime and Law Enforcement in Poland. On the Threshold of the 21st Century* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2000.
13. *Kogo biją, komu kradną. Przestępczość nie rejestrowana w Polsce i na świecie*, Warszawa 2001.
14. *Atlas przestępczości w Polsce 3* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2003.
15. *Wymiar sprawiedliwości w Europie. Polska na tle wybranych krajów* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2006.
16. *Geografia występku i strachu. Polskie Badanie Przestępczości '07* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2008.
17. *Atlas przestępczości w Polsce 4* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2009.
18. *Stosowanie Prawa. Księga Jubileuszowa na XX-lecie istnienia IWS* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2011.
19. *Wymiar sprawiedliwości w Unii Europejskiej. Podstawowe parametry dla Polski i pozostałych krajów* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2011
20. *Atlas przestępczości w Polsce 5* (redakcja naukowa i współautorstwo), Warszawa 2015.
21. *Nękami, oszukiwani, hakowani. Nowe i tradycyjne wymiary wiktyimizacji* (współautorstwo), Warszawa 2021.

B. Pozostałe publikacje naukowe

1. *Zastosowanie teorii uczenia się w wyjaśnianiu zachowań dewiacyjnych*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1976, tom 5.
2. *Teoria zróżnicowanych powiązań a koncepcja naznaczenia społecznego: Podejście konkurencyjne czy komplementarne?*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1979, tom 9.
3. *Kradzieże dóbr kultury*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1979, tom 10.
4. *Recenzja książki M.M. Lefkowitz, L.O. Eron, L.O. Walder, „Grawing Up to be Violent”*, „Państwo i Prawo” 1979, z. 5 (wraz z K. Ostrowską).
5. *Zapobieganie nieprzystosowaniu społecznemu i przestępczości młodzieży w Południowej Australii*, „Przestępczość na świecie” 1981, tom 14 (wraz z K. Ostrowską).
6. *Uwagi na marginesie psychologicznej teorii samowiedzy Józefa Kozielskiego*, „Studia Philisopiae Christianae” 1982, nr 2 (wraz z K. Ostrowską).
7. *Rozmiary i uwarunkowania zachowań dewiacyjnych młodzieży wiejskiej*, „Archiwum Kryminologii” 1983, tom 13.
8. *Rozmiary spożywania napojów alkoholowych przez młodzież szkół ponadpodstawowych na terenie Warszawy w roku 1979*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1983, tom 13 (wraz z K. Ostrowską).
9. *Przestępczość wielokrotnych recydywistów i stosowana wobec nich polityka karna*, „Archiwum Kryminologii” 1983, tom 10.
10. *Rozmiary i uwarunkowania zachowań dewiacyjnych uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu Warszawy*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1983, tom 14.
11. *Dewiacja w perspektywie konfliktu kultur*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1984, tom 15.
12. *Wandalizm – definicja, etiologia, zapobieganie*, w: „Wandalizm”, B. Hołyst (red.), Warszawa 1984.
13. *Odkrycie narkomanii, czyli jak reklamować polską heroinę?*, w: *Po tej stronie granicy*, M. Siemiński (red.), Warszawa 1985.
14. *Rozmiary zachowań dewiacyjnych młodzieży wiejskiej*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1986, tom 17.
15. *Rozmiary i uwarunkowania zachowań dewiacyjnych młodzieży wiejskiej*, „Archiwum Kryminologii” 1986, tom 13.
16. *Kierunek kontroli społecznej w socjologii dewiacji*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne” 1988, tom 19.
17. *Metodologiczne problemy badań typu self-report*, „Archiwum Kryminologii” 1988, tom 15.
18. *Teorie kontroli społecznej – od Durkheima do Hirschiego*, w: *Spoleczna kontrola zachowań dewiacyjnych*, J. Kwaśniewski (red.), „Prace IPSiR UW”, Warszawa 1989, tom 11.

19. *Zachowanie dewiacyjne młodzieży a sytuacja ich rodzin*, w: M. Jarosz (red.), *Patologia życia rodzinnego*, Warszawa 1990.
20. *Percepcja dewiacji w społeczeństwie*, „Archiwum Kryminologii” 1991, tom XVII.
21. *Etude bibliographique sur le mesures alternatives l'emprisonnement de 1980 a 1989*, „Revue International de Criminologie et de Police” 1991, no. 3.
22. *Review of Selected Research (1980–1990)*, in: *Development and Crime*, ed. by U. Zvekic, Rome 1992.
23. *Mechanizmy naznaczania społecznego*, w: *Między autonomią a kontrolą*, A. Kojder (red.), Warszawa 1992.
24. *Central and Eastern European Victimisation Rates: to Compare or not to Compare?*, in: *Understanding Crime. Experiences of Crime and Crime Control*, Rome 1993.
25. *Summaries of Country Surveys – Poland*, in: *Understanding Crime. Experiences of Crime and Crime Control*, Rome 1993.
26. *Review of Literature on Alternatives to Imprisonment (1980–1989)*, in: *Alternatives to Imprisonment in Comparative Perspective*, ed. by U. Zvekic and A. Alvazzi del Frate, Chicago 1994.
27. *The media and Crime*, in: *Crime Control in Poland*, ed. by J. Jasiński, A. Siemaszko, Warsaw 1995.
28. *Unreported Crime*, in: *Crime Control in Poland*, ed. by J. Jasiński, A. Siemaszko, Warsaw 1995.
29. *Kilka uwag o przestępczości gospodarczej*, w: *Przestępczość gospodarcza. Doświadczenia europejskie i amerykańskie*, A. Siemaszko (red.), Warszawa 1995.
30. *Ciemna liczba przestępstw w Polsce*, w: *IPSiR dzisiaj. Księga pamiątkowa na 25-lecie IPSiRu*, M. Porowski (red.), Warszawa 1998.
31. *Przestępczość nieujawniona: porównanie polskich rezultatów ICVS '92 i '96*, „Archiwum Kryminologii” 1997–1998, tomy XXIII–XXIV.
32. *The International Crime Victim Survey in Poland (1996)*, w: *The International Crime Victim Survey in Countries in Transition. National Reports*, ed. by O. Hatalak, A. Alvazzi del Frate, U. Zvekic, Rome 1998.
33. *Przestępczość nieujawniona*, „Jurysta” 1998, nr 7–8.
34. *Zezwolenie na czasowe opuszczenie zakładu karnego* (wraz z J. Szumskim i D. Wójcik), „Archiwum Kryminologii” 1997–1998, tomy XXIII–XXIV.
35. *Dostęp do sądu a przewlekłość postępowania*, „Jurysta” 1999, nr 1.
36. *Metodologia badań wiktymizacyjnych*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego” 1999, nr 8.
37. *Granice niezawisłości sędziowskiej* (wraz z J. Szumskim), „Jurysta” 1999, nr 1.
38. *Przestępczość i polityka kryminalna w Polsce lat dziewięćdziesiątych: próba syntezy*, w: *Atlas przestępczości w Polsce 2*, A. Siemaszko (red.), Warszawa 1999.
39. *Założenia do nowelizacji ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz propozycje zmian* (wraz z J. Brolem, J. Sadomskim i E. Warzochą), „Jurysta” 1999, nr 1.
40. *Orzeczone kary pozbawienia wolności a długość faktycznego pobytu w więzieniu (na przykładzie skazanych za przestępstwa z użyciem przemocy)* (wraz z B. Gruszczyńską, R. Kulmą i M. Marczewskim), „Archiwum Kryminologii” 1999–2000, tom XXV.
41. *Usytuowanie prokuratury w wybranych krajach*, „Prokurator” 2000, nr 2.
42. *Crime and Criminal Policy in Poland: A Look Back and into the Future*, w: *Crime and Law Enforcement in Poland. On the Threshold of the 21st Century* (ed. by A. Siemaszko), Warsaw 2000.
43. *Przestępczość w okresie transformacji: uboczny skutek demokracji*, w: *Księga dziesięciolecia Polski Niepodległej*, W. Kuczyński (red.), Warszawa 2001.
44. *Facts and Figures* (wraz z B. Gruszczyńską i M. Marczewskim), w: *Crime And Law Enforcement in Poland. On the Threshold of the 21st Century* (ed. by A. Siemaszko), Warsaw 2000.
45. *Probacja à la polonaise czyli piórko Damoklesa*, w: *Probacyjne środki polityki karnej – stan i perspektywy*, Warszawa 2001.
46. *Orzeczone kary pozbawienia wolności a długość faktycznego pobytu w więzieniu (na przykładzie skazanych za przestępstwa agresywne)*, „Archiwum Kryminologii” 1999–2000, tom XXV.
47. *Ekspertyza (dot. Sądownictwa)*, w: *Przyszłość polskiego wymiaru Sprawiedliwości*, A. Zieliński i M. Zubik (red.), Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2002.
48. *Przestępczość w Polsce na przełomie wieków*, „IUS ET LEX” 2006, nr 4.
49. *Przestępczość i polityka karna w krajach postkomunistycznych: spojrzenie laika*, „Archiwum Kryminologii” 2007, tom XXVIII.

50. *International Crime Victim Survey '04/05: Polska na tle wybranych krajów Unii Europejskiej*, „Archiwum Kryminologii” 2007–2008, tomy XXIX–XXX.
51. *Polskie Badanie Przeszłości (PBP) 2007–2009: Analiza Wybranych Rezultatów*, „Archiwum Kryminologii” 2009, tom XXXI.
52. Poland, w: *Juvenile Delinquency in Europe and Beyond. Results of the Self-Report Delinquency Study*, Springer 2010 (wraz z J. Czabańskim, B. Gruszczyńską i M. Marczewskim).
53. *Stalking w Polsce. Rozmiary – formy – skutki (Raport z badania nt. uporczywego nękania pod redakcją A. Siemaszki)*, „Archiwum Kryminologii” 2011, tom XXXII (wraz z B. Gruszczyńską, M. Marczewskim, P. Ostaszewskim i D. Woźniakowską-Fajst).
54. *Spoleczna percepcja zagrożeń korupcyjnych w Polsce*, w: *Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia*, J. Kosiński, K. Krak (red.), Szczytno 2011 (wraz z B. Gruszczyńską, M. Marczewskim i P. Ostaszewskim).
55. *Efektywność warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności mierzona powrotnością do przestępstwa* (wraz z M. Jankowskim i S. Momotem), „Prawo w Działaniu” 2014, nr 18.
56. *Sądownictwo. Polska na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej* (wraz z B. Gruszczyńską, M. Marczewskim, P. Ostaszewskim i A. Więcek-Durańską), „Prawo w Działaniu” 2016, nr 26.
57. *Działalność prokuratur rejonowych – analiza statystyczna* (wraz z B. Gruszczyńską, M. Marczewskim, K. Drapałą i A. Więcek-Durańską), „Prawo w Działaniu” 2016, nr 28.
58. *Attitudes to Punishment. The Results of Three Surveys* (wraz z P. Ostaszewskim i J. Klimczak), „Prawo w Działaniu” 2019, nr 38.
59. *Sense of Security among the Residents of Warsaw. Survey Results* (wraz z P. Ostaszewskim, J. Klimczak i J. Włodarczyk-Madejską), „Prawo w Działaniu” 2019, nr 38.
60. *Punitiveność a poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy. Wstępne analizy współzmienności* (wraz z P. Ostaszewskim, J. Klimczak i J. Włodarczyk-Madejską), *Po co nam kryminologia? Księga jubileuszowa Profesor Ireny Rzeplińskiej*, Warszawa 2019.

C. Najważniejsze wywiady i artykuły prasowe

1. *„Quo vadis iustitia? – raport, który poraża*, rozmowę przeprowadziła Żaneta Semprich, „Rzeczpospolita” 1997, nr 48.
2. *Pytania na Nowy Rok*, opracowanie Paweł Smoleński, „Gazeta Wyborcza” 1998, nr 1.
3. *Cena strachu*, rozmowę przeprowadził Jarosław Kurski, „Gazeta Wyborcza” 1998, nr 14.
4. *Sąd nierychliwy* (wraz z Włodzimierzem Olszewskim), „Gazeta Wyborcza” 1998, nr 265.
5. *Mity i fakty*, rozmowę przeprowadziła Małgorzata Zielińska-Fazan, „Prawo i Życie” 1998, nr 9.
6. *Wieje grozą*, rozmowę przeprowadziła Ewa Siedlecka, „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 141.
7. *Policja nie chce wiedzieć*, rozmowę przeprowadził Marek Domagalski, „Rzeczpospolita” 2000, nr 53.
8. *Zardzewiałe zawiasy*, rozmowę przeprowadził Jarosław Kurski, „Gazeta Wyborcza” 2001, nr 158.
9. *Zabójcy na zwolnieniu*, „Rzeczpospolita” 2001, nr 93.
10. *My nie zgłaszamy, oni nie ścigają*, rozmowę przeprowadzili Wojciech Cieśla i Bogdan Wróblewski, „Gazeta Wyborcza” 2003, nr 148.
11. *Karykatura prawa do obrony. O roli adwokatów w procesie FOZZ*, rozmowę przeprowadził Marek Domagalski, „Rzeczpospolita” 2005, nr 45.
12. *Minister Ziobro kontra prawnicy – debata „Gazety”*, opracowanie Jarosław Kurski, „Gazeta Wyborcza” 2006, nr 48.
13. *Więzienie częściej, ale krócej – karać czy wychowywać?*, rozmowę przeprowadził Krzysztof Sobczak, „Rzeczpospolita” 2006, nr 99.
14. *Za dużo sędziowskich generałów*, rozmowę przeprowadził Marek Domagalski, „Rzeczpospolita” 2006, nr 18.
15. *Nieużytkowana armia Temidy. Raport Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości pokazuje, jak nieefektywne są u nas sądy*, rozmowę przeprowadził Marek Domagalski, „Rzeczpospolita” 2006, nr 14.
16. *Przestępcy nas opuścili*, rozmowę przeprowadziła Ewa Siedlecka, „Gazeta Wyborcza” 2009, nr 52.
17. *Kosztami Temidy nikt się nie przejmuje*, rozmowę przeprowadził Marek Domagalski, „Rzeczpospolita” 2011, nr 183.
18. *Tematy zleca ministerstwu, a my badamy*, rozmowę przeprowadziła Ewa Szadkowska, „Dziennik Gazeta Prawna” 2014, nr 177.
19. *Jest bezpieczniej – starsi kradną mniej*, rozmowę przeprowadził Piotr Szymaniak, „Dziennik Gazeta Prawna” 2015, nr 246.